

ZALÁN TIBOR

A nem szülő szülőföld

szülőföldem

ZALÁN TIBOR (1954.) Budapest

Számomra különös fogalom a szülőföld. Valami olyasmi, ami nekem nincsen, másoknak meg van. Szolnokon születtem, ezzel szemben sohasem éltem Szolnokon. Abonyban, ahol a tágabb családom élt – és él a mai napig, már aki él még, szűken, egyre szűkebben –, akkoriban nem volt kórház. Ma sincs. Lehetne. S mivel négy kiló kilencven dekás kiseded voltam anyám hasában, jobbnak látták a szülést Szolnokon lebonyolítani. A kórházban. Volt is ennek valami alapja, mert meglehetősen halva születtem meg. Ez annyit tesz, és nem többet, hogy nem volt szívhangom. Kék-zöld zsírhurkák borították a testemet az elmondások szerint, és makacsul állt a szívem. Mária néni, mert még azt is fontosnak tartották a tudomásomra hozni később, hogy így hívták a szülésznőt, aki mellesleg anyám barátnője volt, kétségbeesésében elkezdett pofozni. A halott pofozása mint születéskor átélt horror... Erre önérzetesen felsírtam. Azóta élek. Úgy, ahogy. Úgy-ahogy. S azóta sem tudom eldönteni, joga volt-e Mária néninek egy döntésből visszapofozni engem az életbe, és jobb-e nekem így, hogy élek, vagyis, leginkább többet már csak éltem. Visszatérve tehát kiindulópontunkhoz, a szó konkrét értelmében szülőföldem nincs, csak szülőházam, ami a dolgok rendje és szabályossága szerint nem lehet egyéb, mint Magyarország. Na, de Magyarországról mit mondhatnék én a mindenki által, tehát általam is tudott adatokon és közhelyeken túl? Érdemes-e belekezdeni? Nem érdemes. S ha érdemes is lenne, hol kéne belekezdeni, és miért éppen ott? Nem tudnám, hogy hol, és nem sejteném, hogy miért éppen ott...

Célszerűbbnek tünnék esetemben a felnevelő föld nevet adni annak a helynek, ahol – felnevelődtem. Ez a hely, mint már említettem pár mondattal előbb, Abony. Felnevelődésem idején nagyközség az Alföldön, mondanám, hogy a szívében, ha lenne az Alföldnek szíve. De az is lehet, rosszul tájékozodom, mert a szív balról van, és Abony csak rendezői balra van az Alföldnek balról. Nem bonyolítom. Mindenesetre Abonyra gondolok, ha szülőföldet emlegetek, és Abonyról gondolkodom, ha gyerekkoromat, az első bennem tudatosult lépéseket idézem fel. Végül is a szülőföld nemcsak megszül, de fel is nevel, és ha már nem szült meg, legalább felnevelni felnevelt.

A szülőföld egyben az emlékezet színtere. A szülőföld emlék, akkor is, ha az ember benne éli le az életét. Akkor pedig főleg az, ha valaki tizennégy éves korában elkerül onnan, hogy aztán élete végéig, ha minden így marad, ahogy van, csak látogatóban térjen vissza oda. Ez a valaki én vagyok. A szülőföld pedig számomra a gyermekkoromra emlékezést jelenti.

Emlékelem a kert, benne a mák kék virágtengere, a kerítés fölött feszülő szögesdróton pihegő piros, sárga, kék potrohú, szívárványos szárnyú szitakötők, az ágy a kertben, amelyen a bátyám, Pali fekszik májgyulladásos betegségben pillangók záporában, engem eltiltanak tőle, de amikor nem látja senki, odalopakodom hozzá, elcsenem a tányérjáról a csirkecombot, jóízűen befalatozom, nagy pusztit nyomok az arcára, aztán csatangolok tovább, kutya bajom, nem kapom el a kórt, amely majd három évtized múlva ismét felbukkan az életében, és elviszi őt a másik világba.

Emlékelem a hatalmas eperfa a hátsó udvarban, lombja szinte teljesen beborítja az udvart, fekete eper terem rajta, vastag kötelek lógnak le a maga-

sabban lévő ágakról, azokon himbálózunk, hintázunk, lendítjük magunkat ágról ágra, szurtos kis Tarzanok, senki sem félt bennünket, hogy leesünk, és nem esünk le, ha meg leesünk, akkor gyorsan felpattanunk, nehogy észrevegyék a balesetet, és leszedjék a kötelet az ágakról, alattunk Szultán, a szelíd malac hentereg a homokban, tyúkok kapirgálnak, kakasok kukorékolnak, Dzsug, a fekete-fehér foltos korcs kutya körbe-körbe rohangál az udvaron, és féltékenyen vakog fölfelé, felénk.

Emlékem az utca, az utca pora, a folyton varas térdek, a köveken hagyott véres bőrök a nagylábujjakról, valakinek mindig van labdája, azt rúgjuk és hajszoljuk megállás nélkül reggeltől estig, én vagyok Tichy, és ezt így is közvetítem mások felé, ahogy leírva látom, autó még nem jár a kis utcákban, lovas kocsi is csak nagy néha, történnék néha váratlan dolgok, egyszer Pali elgáncsol, kinyújtott kézzel zuhanok a járdára, nagyot reccsen és könyékben török el a karom, a bátyám rémületében úgy, porosan-koszosan dug az ágyba, ki tudja, honnan jött gondolatától felvillanyozva, ráz a hideg a dunyhák alatt is, pedig forró nyár van, megszeppenten ül mellettem, és megpróbálja tréfával elűtni a beállt krízishelyzetet, az aznap megjelent Lúdas Matyiból mutogatja az Iván- és Joe-képet meg az elmaradhatatlan de Gaulle-karikatúrát, vacogva nevetek rajta, és arra gondolok, ha ennyire fáj a kezem, akkor sokáig nem kell majd hegedűórára mennem a Huszty tanárhoz, és még akkor sem nevetek, amikor csönget a fagyaltos, az Andorka, és az utcán a fiúk kórusban kiabálják utána: Andorka, Andorka, szarok a markodba...

Emlékem a tél, akkor még nagy telek jártak felénk, havakkal, akkora havakkal, amilyenekért most drága pénzekért külföldre járunk a hegyekbe, apám hógolyókat gyúr, az elsőt anyám felé dobja, aztán bennünket vesz célba, Palival, persze, igyekszik senkit sem eltalálni, az utolsót azonban nem dobja el, görgetni kezdi, és hamarosan akkorára dagad a hógolyó (mit is tudhattam volna akkor még Bergson nevetéselméletéről), hogy kitelik belőle a hóember törzse, a fejét már mi görgetjük össze, kerül rá egy likas fazék, két oldalába, két kéznek, egy-egy elnyútt söprű, gombokat brikettből nyomunk a hasába, a szeme is szén, az orra répa, de hogy a szája miből volt, arra már nem emlékszem, reggelente kis körmömmel a jégvirágokat karcolgatom az ablakon, a kályhában lobog a tűz, pirosan izzik a platni, arra fogjuk ráállítani egy disznótoros hajnalon a macskánkat, cirnos és ártatlan kis jószág, és nevetünk a bátyámmal, hogy kapkodja fel a kis tappancsait az izzó vaslapról, táncol a Cirmi, kiabáljuk kórusban, a vágásból hazaérkező anyánk sírva fakad, amikor meglátja a macskát, és meglátja, mit tettünk vele, és nem ver meg bennünket, és ez a legrosszabb az egészben, állatok, mondja, és ez a legrosszabb az egészben, ha lehet, még rosszabb, hogy azt mondja, állatok...

Emlékem nagyapám, aki ül a gangon, mióta eszemet tudom, mindig a gangon ül, régen dohányzott, és nem ült a gangon, de arra valahogy képtelen vagyok visszaemlékezni, milyen volt olyankor, ül a gangon, és bámul valamit, szódásüveg-vastag szemüvegét ráirányítja valamire, azt gondolom, kis emberként, hogy az ilyen szódásüveg-vastag szemüveggel sokkal messzebb el lehet látni, mint szabad szemmel, lehet, hogy a világ peremét nézi, vagy még azon is túl néz, oda, ahová rajta kívül már csak Isten lát el.

Emlékem a téglagyár, hatalmas kéményével, amelyről kiskorunkban elhittük, hogy a hegyéből fel lehet kapaszkodni a felhőkre, egy apró fekete ember fekete trikóban fel is iramodott oda egyszer, a hegyébe, igaz, előtte megivott vagy tíz felest a Reich néni boltjában, nem volt rajta biztosító kötéll, három gyűrűvel meg kellett emelnie valamilyen okból a kéményt, és ő megemelte, járkált fent, énekelt és füttyörészett, nem tudni már, a pálinkától énekelt-füttyörészett-e, vagy fene nagy jókedvében, hogy csak így a világ felett sétáfikál, mi soha nem mertünk felmászni még a közepéig sem a kéménynek, persze,

tiltották is ezt a felnőttek, amúgy jó volt hajdan közeledni Abony felé vonaton vagy a 4-es főúton, mert már messziről látszott a téglagyár tornya, egy ideig nem is volt igaz a nóta, melyet Kodály is feldolgozott a *Háry Jánosban*, hogy „sej, Nagyabonyban csak két torony látszik”, de most már megint igaz, mert a torony emlékéből is emlék lett, valakiknek útjában állt a szép, karcsú, műemléknek épp megfelelő építmény, és lebontották, senki sem mondta azóta sem, miért, mire kellett az a sok téglá és kinek, disznóólakat építettek-e belőle vagy nyári konyhákat ragasztottak a bennfentesek a házaik mellé belőlük, szerencsájukra még nem sejtik, hogy egyszer majd megzendülnek ezek a téglák, magasan zendülnek meg, akik évtizedekig a magasság és a szabadság mámorában éltek, na, lesz akkor haddelhadd, zűrzavar és riadalom, Abony büszke népe!

Emlémem a téglagyári tó, először csak egy tó volt, azután lett kettő, mára már négy van, az igazi, a legkisebb, a régi őstavacsukat benövi lassan a nád és elborítja a hínár, nekünk még ő volt A TÓ, lehetett benne titkon fürödni, amiért rendszeresen elverték bennünket az anyáink, mert a vízbe dobált törött üveg-edények, tányérok, rozsdás abroncsok, kések és vasak rendszeresen elvágták a talpukat, amit aztán még titkolni sem lehetett, szokásos délutáni koreográfia, egy-két tasli anyától, majd tisztára csutakolt bennünket a kerti csapnál, azután fehér zokni, szandál, sötét rövidnadrág, vasalt fehér ing, és irány a zeneiskola, bátyámnak fuvola- vagy harmonika- vagy dobóra, nekem hegedűóra, persze soha semmit nem készültem ezekre a délutáni kínzásokra, sőt, hogy biztos legyek a dolgomban, még többször le is ejtettem a hegedűtokomat, benne a hegedűvel, útközben a zeneiskoláig, hogy ráfoghassam, azért nem tudtam készülni, mert lehangelődött a szerszám – sose gondoltam volna, amikor Lullyt nyekeregtem a kis hangszeren és rettenetesen, hogy egykor majd milyen megrendülten és áhítattal hallgatom ugyanezt a Lullyt, persze más kompozíciókról van szó, felnőttként egészen másként gondolva a zenére, mint akkor.

Emlémem a Gyulai Gaál Miklós Általános Iskola, amelyik egy időben a Kálvin úton volt, de azután az utat átkeresztelték, nagy gyermeki megkönnyebbülésemre, Lenin útra, így legalább tudtam, kinek a nevét viseli az az út, katolikus lévén Kálvinról vajmi keveset hallottam a hittanórákon is, amelyekre azért rendben járatott az édesanyám, az iskola udvarán lehetett focizni, mikor rongylabdával, mikor rendessel, télen meg felöntötték vízzel az udvart, és lehetett korcsolyázni annak, akinek volt korcsolyája, nekem nem volt, egyszer kölcsönadta valaki az övét, de csak annyit értem el vele, hogy folyton elcsatantam a jégen, és a kulcsos korcsolya leszedte a cipőm talpát, amiért meg otthon szorultam, Szabó tanár néni, Kása Kata tanár néni, Finna Piroska tanár néni, Bene tanár néni, Mocsári tanár bácsi, Heiling Gyurka tanár bácsi, aki festő volt és manapság is az, Magyar tanár néni, aki a nevében hordozta a foglalkozását – felsorolni sem tudnám a kiváló tanárokat, akik örömmé tették az iskolába járást, nem kötelességgé.

Emlék az abonyi színikör Csúti Gyula bácsi vezetésével, amikor a *Háry Jánosban* (mi másban, abonyi lévén) én lehettem az órabábuk között a huszár, van is egy ilyen képem, talpig huszárban vagyok rajta a műteremben, színesben ráadásul, de ugyanilyen emlék az abonyi fúvószenekarban felvonnulni hol kis dobosként, hol nagy dobosként, hol cintányérosként, mikor mi kellett, Zoltán Pista bácsi vezetésével, vagy bent ülni a többnyire tanárokból verbuválódott abonyi szimfonikus zenekarban dobosként, ott, ahol a tanárom a hegedűsök között ráncigálta kávéillatú ujjaival a vonóját Szabó Sanyi bácsi lendületes karmesteri integetésére – ő volt a nagyon híres abonyi Bihar János Zeneiskola igazgatója, általam nagyon becsült és roppant szeretett ember.

Emlémem a két torony, a híres nagyabonyi két torony, az egyik a református templomé, a másik a katolikusé, előbbiben gyönyörű kazettás mennyezet látható, az Alföldön ritka az ilyesmi, bár gyermekkoromban pillantást sem vettem rá, Abony méltán büszke erre, utóbbit szép freskók és szobrok díszítik, noha különösebb értéke vagy régi kincse nincs a templomnak, s bár soha nem ministráltam, de a hittanórákra szorgalmasan jártam, azt szerettem legjobban, amikor a templomban voltak a foglalkozások, nem a parókián, mert olyankor mindegyik szobrot külön-külön megbámulhattam kedvemre, el is neveztem őket, végigballagtam tekintetemmel a stációk domborművein, eljátszottam azazal, hogy a kupola nem is kupola, hanem a templom fölött megnyílik az ég, és igazi felhőkben igazi angyalok keringenek, játszanak, és talán még Isten is ott botorkál közöttük valamelyik felhőn, be kell valljam így utólag, nem sokat figyeltem az atyára, hiszen amikről beszélt, azokat én már százszor is olvastam előzőleg, így adódott aztán, hogy amikor először kellett áldoznom, meglehetősen bajban voltam, mit is kell ilyenkor csinálni, Panyik Dugó barátomhoz fordultam, aki mindig készen volt a tanácsokkal, így aztán amikor beültem a gyóntatószékbe, nemcsak azt vallottam be a másik kis kupéban ülő, számomra láthatatlan embernek, hogy loptam, csaltam, de azt is, hogy én bizony paráználkodtam is, arra már nem emlékszem, hány Miatyánkot rótt ki rám az engem meghallgató pap, de hogy valami halk kacarászást hallani véltem előtte a finom rácsok mögött, arra még ma is meg mernék esküdni.

Emlémem a temető, a református, ez egészen közel volt a házunkhoz, rögtön az utcánk végénél kezdődött, ha a vasúti sínek nem választják el tőlünk, akkor az utcánk a temetőben folytatódott volna, érdekes módon az árnyak hazájától nem féltünk kicsi gyerekkorunkban (csak később, felnőttként alakult ki bennem ez a félelem, de ez már egy másik nóta), csönd volt a sírok és a fák között, nem zavart bennünket senki, csigákat szedtünk, és igyekeztünk a romos kriptákba belesni, hátha látunk ott csontvázakat vagy halottakat, de csak leomlott vakolatot és szétdobált téglákat láttunk, egyszer szökött fegyenceket fogtak el a temetőben, az egyik kriptában húzták meg magukat, mi aznap épp arra játszottunk, utólag, persze, hangokat is véltünk hallani, lehet, hogy azok látták is, hogy ott csatangolunk, de nem bántottak bennünket, miért is bántottak volna, hiszen csak szurtos kis utcagyerekek voltunk, nem vehettek volna el tőlünk mást, csak az életünket.

Emlémem Reich néni téglagyári kis boltja, ahová a szódás járt sört inni, aki egyszer összeverekedett, már nem is tudom, hogy min, a bolt előtt nagybátyámmal, Sanyi bácsival, általában nem szerettem a verekedést, se nézni, se művelni, pedig néha muszáj volt összeakaszkodnom a környékbeli fiúkkal, annyit azért tudtam, hogy ez kikerülhetetlen egy ilyen környéken, nem emlékszem a bolt előtti verekedés kimenetelére, de Sanyi bátyám erős volt, és szerette nagyon az erősportokat, folyton elvitt az abonyi birkózókörbe birkózómeccseket nézni, és a mérkőzések közben megállás nélkül biztatott, hogy én is kezdjek el birkózni, de nekem herótom volt a karfiolfülű, büdösre izzadt fickóktól, így nem hagytam magam rábeszélni, szóval, a Reich néni kis boltja volt nekünk a meseboltunk, volt ott minden, amire csak szüksége lehetett a környéken lakóknak – mondhatni, a téglagyári dolgozóknak, mert sokan választották az ott dolgozók közül lakhelyül a közeli utcákat, de az is lehet, a közeli utcák töltötték meg munkaerővel a téglagyárat –, Reich néni kis boltjában nagy volt a forgalom, mi is oda jártunk, ha kellett valami a háztartáshoz, nagyapámnak onnan hordtam a pipadohányt, amiből ő akkurátus gonddal cigarettát sodort, Rech néni madárcsontú kis öregasszony volt, kedves és mindig mosolygós, akkor is mosolygott, amikor elnézte nekünk, ha egy-egy cukrot elemeltünk a mindig nyitott cukortartóból, olyankor kicsit hosszabban felejtette rajtunk a szemét, tudjuk, hogy tudja, és tudta, hogy mi is tudjuk, hogy tudja,

mindazonáltal a mi titkunk marad, nem fog szólni róla a szüleinknek, így aztán a boltban akkor is szívesen elácsorogtunk, ha semmi dolgunk nem volt ott, talán az illatok miatt, a dohány illata, a cukor illata, a mosóporok illata, a különféle vegyszerek illata, mindez együtt, meghatározatlan édes-savanykás kevercsben összebogozódva, ő nem bánta az ácsorgásunkat, soha nem kérdezte, mit akarunk, ha nem álltunk be a sorba, hogy kérjünk is tőle valamit.

Emlémem a sok hétvégi iskolai „buli”, ahol az egyik lábára sántító, Boci becenevű fiú már Rolling Stones-számokat tudott gitározni, mi meg táncoltunk, nagyobbacska fiúk lehettünk már, sötét öltönyben, fehér ingben, szépen megkötött nyakkendőben, s bár kicsinek látszottunk, alig vártuk, hogy a lassú számoknál magunkhoz szoríthassuk a nagyobb lányokat, akiknek már szépen fejlődni kezdett a mellük, és jó volt érezni a mellük nyomását a sajátunkon, sok egyebet persze nem tudtunk kezdeni velük, volt ám nekem egy szerelmem is, az Ági, de egyoldalú volt a szerelem, nem tetszettem neki, így aztán más lányok szorongatásával vigasztaltam magamat ezeken a táncos összejöveteleken, meg volt egy másik is, az Erzsi, vajon hol vannak ők, ott maradtak-e Abonyban, nevelik-e már az unokáikat, és emlékeznek-e arra a kis termetű, szőke fiúra, aki hihetetlen sok szerelemmel halmozta el őket, amiről, persze, ők vajmi keveset tudhattak.

Emlémem az abonyi kultúrház, ahol koncerteket rendeztek, a Generálra és a Metróra emlékszem, meg ünnepi műsorokat, de leginkább az maradt meg bennem, hogy ott próbáltam ki először színészi képességeimet, és mondtam is le rólok Piri néninek köszönhetően, aki a szomszéd utcában lakott, és ő is a téglagyárban dolgozott, a *Tűzmadár* című, így visszanézve meglehetősen didaktikus és vonalas színdarabot adtuk elő Finna Piroska rendezésében, amelyben én, akkor nagy elkeseredésemre (ma már tudom, milyen szerencsém volt a szereposztásnál, hogy negatív szerepet kaptam, azt ugyanis mindig hálás eljátszania egy színésznek, egy színésznek, persze...), a Bunkó szerepét kaptam, aki mindenhol a szerelmesek boldogulásának útjába áll, és a nagy zárójelenetben, amikor elfognak és megkötöznek, s már készülnek megérdemelt büntetésemet elősorolni, váratlanul Piri néni is belerendezte magát a darabba (jóllehet fogalma sem lehetett arról, mi is az az interaktív színház), mindez történik, hogy valahol a terem közepén feláll, és kivörösödött arccal, felháborodva azt rikoltja, hangjával legázolva a nézőteret, a színpad felé: bassz oda neki, Tibi, ne hagyd magad!, mire az egész terem harsány nevetésbe tör ki, én pedig ahelyett, hogy személyes sikerként fogtam volna föl, hogy sikerült Piri néni (Strindberg kifejezését használva) hipnotizálnom, szégyenkezve vánszorogtam a takarás felé, eldöntve magamban, eddig kocsis se lehettem, már atomfizikus sem leszek, de ami bizonyos, színész se, ebben a mihaszna életben.

Emlékszem a könyvtárra a mindig kedves és megértő könyvtáros nénikkel, akik megbocsátották, ha két-három hetet késtem a könyvek visszavételével, sőt, mindig volt ajánlatuk, mit olvassak, mit és miért olvassak, nagy teleken sokáig elüldögéltem a meleg termekben, belelapozva hol ebbe, hol abba a könyvbe, hogy azután soha ne azokat kölcsönözsem ki, nagyon nagyra tűnt akkor az a könyvtár számomra, és rengetegnek a könyv, most, amikor feltehetően legalább annyi könyv porosodik a lakásomban és az édesanyám falaira eszkábált könyvespolcokon, mint akkor ott volt, arra gondolok, milyen jó lenne, ha valamelyik könyvre rábeszélne egy akkori könyvtáros néni, vagy lebeszélne a fölösleges könyvek elolvasásáról – akad bőven ilyen is.

Emlémem a kettes kocsmára, bár akkoriban még nem jártam kocsmába, ennek a műintézménynek hatalmas és tiszta ablakai voltak, iskola után, zeneiskola előtt szívesen elácsorogtam az ablaknál, és néztem a cigányzenészeket, akik, jobb dolguk még nem lévén, kávébarna öltönyükben, vakító fehér ingeik-

ben biliárdoztak, hosszú, érzékeny ujjaikkal finoman fogva a dákót, minden lökés előtt gondosan krétáztak, és a nagy színes golyók mindig finoman összekoccantak, amikor ők úgy akarták.

Emlékeim a gyermekotthon a hatalmas fáival, amelyek között csak ritkán láttam meg az osztálytársaimat, szomorú hely volt ez a gyermekotthon, már gyermekagymammal tudtam, hogy mennyi vágy enyészik el bennük, mennyi fölöslegesen megírt levélre nem érkezik válasz, nagy sárga kastélyban éltek ezek a boldogtalan gyerekek, akik néha megszöktek onnan, és olyankor hetekig üres volt a padjuk az osztályban, mentek az anyjuk-apjuk-testvérük után a sehovába, mindig visszahozták őket, s a büntetésekre, azokra is emlékszem, de azokra most nem térek ki, és nem emlékszem szívesen, talán megírom majd egyszer, máskor, az is lehet, hogy egy regényben.

Fogy a helyem, csapkolódnak az emlékeim.

Emlékeim a sok esküvő, melyeken az én kis apám volt a vőfély a nagy fehér szalaggal, olyan szépen tudott beszélni, hogy még én is megkönnyeztem, nemcsak a menyasszony szülei; emlékeim Pali bátyám harmonikája, ül kint a házunk előtt az alkonyatban, köréje gyűlnek a szomszédok, és hallgatják áhítattal, elhallgatnák talán reggelig, ha nem sötétedne ránk; emlékeim a gyümölcsfák virágzása városszerte, különösen keresztanyám sok gyümölcsfája, melyekről nyaranta nekem kellett leszednem a meggyet és a cseresznyét, ami csak addig volt kedves elfoglaltság, míg az ágak között tele nem zabáltam magamat gyümölcscsel, onnantól kezdve kínos robotként éltem át a megbízatást, majd nem olyan kínnak, mint amikor nyaranta a téglagyárban dolgoztam, és hajnaltól estig raktam a téglát, kazlaltam, ez volt a szakkifejezés, hogy aztán éjszaka álmomban folytassam tovább a munkát a következő hajnali ébresztésig; emlékeim a strand, ez már kései emlék, amikor Budai Matyi egyetemista társammal államvizsgára készülvén, reggel kimentünk a strandra, és estig kugliztunk sörben a helybeliekkel, anyám vagy mit sem sejtett ebből az egészségből, vagy úgy gondolta, a magunk sorsát kuglizzuk el, ha nem tanulunk, végül aztán, a mi legnagyobb meglepetésünkre, mindkettőnket fölvettek a szegedi egyetemre; emlékeim apai nagyanyám befőttei, amelyek ki tudja, mióta álltak már a szekrényei tetején, a lé megikrásodott bennük, de talán az volt a legjobb, a méznél édesebb rágható szirup; emlékeim a kenyérsütés a másik nagyanyám kemencéjében, később anyám teknője, ahogy dagasztja benne a kenyeret, reggel hatalmas lángosokat süt a kenyértészta kimaradó részéből, azt faljuk Palival, vastag tejföllel a tetején, hogy aztán szánkón (érdekes, hogy csak a téli kenyérsütésekre emlékszem) húzzuk be a pékségbe, hazafelé már persze egymást húztuk; emlékeim, hogy a zsidó iskolába is jártam, akkor még nem tudtam, miért hívják így az abonyiak a szürke épületet, nagy udvara volt, sokat csököztünk és snúroztunk a véce mögött, egy sárga, kissé romos, hatalmas épület magasodott a szomszédságában, amelyről nem úgy beszéltek mint zsinagógáról, hanem mint a magtárról, s már csak felnőtt fejjel tudtam meg, hogy a zsidó iskola falai között született Háy Gyula, akinek az emléktáblájával még mindig adós Abony városa; emlék a két preszszó, a Gyöngyvirág és a Kedves, előbbiben finom fagyaltokat mértek, utóbbiban már visszaneztek a lányok rám is... emlékeim a vásártér, ahogy vásáros napokon rengeteg ember gyűlt össze, serceg a lacipecsenyések üstje, színes, máshol soha nem látható és kapható cukrokat árusítanak, fából készült játékokat, és távolabb malacokra, tehenekekre, birkákra, sőt lovakra alkudoznak fölhevülten az emberek; emlék... békákat cigarettáztatunk, amelyek felfújódnak és szétdurrannak, később szégyellem magam emiatt (is)... emlék... tucatszámra fogjuk Palival a kis kárászokat, amelyeket anyánk paprikás lisztben forgat meg, és süti őket ropogósra, igazi ínycsemege, még most is összefut a számban a nyál, ha rá gondolok... emlék... nagyanyám vadgalamblevest

főz a sparhelton, melyeket mi csúzliztunk le a házak tetejéről vagy a fákról... emlék... a szomszéd utcában Kazinczy Feri bácsi kovácsműhelye előtt jó tátott szájjal elácsorogni, nézni, ahogy az üllőn formálódik az izzó vasból a patkó, érezni a szagot, ahogy égeti a forró patkó a szarut a ló patáján, hallani a szöveget verő kalapács ütemes kopogását... emlék... kis papírkocsikat kötöttünk a szitakötők farkára, hogy repüljenek fel vele az égbe, egészen istenig az üzennel... emlék... erős, szép édesapám, csak emlékezhetem rá, mert már nem él... emlék... szerény, csöndesen élő és kevés beszédű bátyám, csak emlékezhetem rá, mert már ő sem él... emlékem... fiatal szép anyám, akit megroppantott a haláluk... de rá nemcsak emlékszem, a sors legalább őt megtartotta nekem – nem emlékszem tovább, fogom a telefont, felhívom. „Halló! Z. T. hívja a szülőföldjét...!” „Már megint hülyéskedsz velem, kisló!” Pedig most nem... vagy nem nagyon...

VIZSOLYI JÁNOS, Életfel, 2013